

Příloha č..... k Vyhlášce o včelách č. ....

Návrh preventivně ozdravných opatření.

Definice: Všechna opatření, která směřují k prevenci nebo ozdravnému procesu ve včelstvech. Podmínkou pro realizaci preventivních a ozdravných opatření je znalost nálezové situace. SVS považuje za nezbytné provádět diagnostiku včelích onemocnění v průběhu roku, např. sledování spadu roztočů za 24 hodin během celé sezóny na podložkách bez přístupu mravenců např. potřených jedlým olejem apod.

A. Těmito opatřeními jsou především:

- 1) Přeložení včelstva do nového úlu.
- 2) Přeložení včelstva do dezinfikovaného úlu.
- 3) Odstranění včelího díla ze včelstva a jeho následné přeložení na mezistěny nebo stavební rámky a vytvoření podmínek pro stavbu nového díla.
- 4) Odstranění zavíčkovaného trubčího plodu.
- 5) Odstranění zavíčkovaného i otevřeného včelího plodu.
- 6) Odstranění zavíčkovaného dělničího plodu.
- 7) Nahrazení odstraněného plodu stavebními rámkami a mezistěnami a vytvoření podmínek pro stavbu.
- 8) Ošetření krátkodobým nosičem kyseliny mravenčí (doba odparu 2-5 dní, např. Formidol 40)
- 9) Ošetření střednědobým nosičem kyseliny mravenčí (doba odparu 6-10 dní, např. Formidol 80)
- 10) Ošetření dlouhodobým nosičem kyseliny mravenčí (doba odparu je nad 12 dní)
- 11) Ošetření postřikem 15% kyseliny mléčné
- 12) Ošetření Varidolem, fumigací, aerosolem.
- 13) Ošetření Varidolem a MP 10 aerosolem
- 14) Ošetření zavíčkovaného včelího plodu nátěrem MP 10
- 15) Ošetření Gabonem
- 16) Ošetření Apiquardem
- 17) Ošetření kyselinou šťavelovou
- 18) Selektce a šlechtění na vyšší odolnost včelstev vůči nemocem včel

B. Mor včelího plodu (AFB), hniloba včelího plodu (EFB):

V případě likvidace do 15% včelstev na stanovišti z důvodu MVP doporučuje SVS u zbývajících včelstev na stanovišti postupovat podle bodu A1) nebo A2) a bodu A3), tj.

- a) Přeložit zbývající včelstva na stanovišti do nového nebo dezinfikovaného úlu na stavební rámky nebo mezistěny. Současně jsou ze včelstva odstraněny plásty z původního včelstva a zlikvidován veškerý plod.
- b) Medné zásoby pro vysoký obsah spór moru nelze používat ke krmení včelstev.
- c) Podle bodu B a), b) se doporučuje postupovat i u všech včelstev na stanovištích, která bezprostředně sousedí se stanovištěm, kde bylo zjištěno ohnisko nákazy.
- d) Tatáž opatření jaká jsou uvedena v bodech B a), b), c) se doporučuje uplatňovat i v případě hniloby včelího plodu .
- e) Dále SVS doporučuje chovatelům provádět vyšetření měli na přítomnost moru včelího plodu i v případě prodeje/ darování včel bez přesunu mimo katastru.

C. Varroáza:

Varroáza je definována jako komplexní onemocnění vyvolané parazitujícím roztočem Varroa destructor, jež může vést až k úhynu včelstva buď při zvýšení počtu roztoče nad tolerovaný počet, nebo souběhem nižšího počtu roztočů s dalšími patogeny jako jsou viry a Nosema apis, Nosema ceranae.

Příznaky:

- 1) Spad 10 a více samiček na včelstvo ze zimní měli a úhyn včelstev o 25% proti hlášenému stavu u ČMSCH (může být doplněno datum, např. k 1. 9. předchozího roku) ve smyslu vyhlášky.
- 2) Výskyt včel s deformovanými křídly před česny úlů v počtech 10 a více ze včelstva například během proletu mladušek v období červen – srpen běžného roku (v tomto pojetí chybí včely zjevně opouštějící úly v důsledku onemocnění viry chronické a akutní paralýzy, neboť je to pro širší včelařskou veřejnost hůře rozpoznatelné).
- 3) Přirozený letní spad V.d. nad 10 samiček za 24 hodin.

Ad C 1) Zjištění varroázy po vyzimování:

Je-li po vyzimování včelstev splněn bod C 1) tj. je-li na stanovišti spad samiček kleštíka na 1 včelstvo 10 ks a úhyn včelstev na stanovišti přesáhne 25% původních stavů k 1. 9. předchozího roku, doporučuje SVS provést neprodleně některé z níže uvedených opatření v měsících března a dubna běžného roku.

- a) Včelař postupuje podle bodu A 10), tj. včelstva se ošetří dlouhodobým nosičem kyseliny mravenčí (doba odparu nad 12 dní) o koncentraci 65%.
- b) Včelař postupuje podle bodu A 4), tj. ze včelstev se odstraní zavíčkovaný plod, nepřesáhne-li jeho množství ve včelstvu 5 dm² oboustranně.

- c) Včelař postupuje podle bodu A 11), tj. ošetří včelstva postřikem 15% kyseliny mléčné, přičemž se doporučuje ochránit před postřikem matku.
- d) Včelař postupuje podle bodu A14) a A13), tj. provede nátěr plodu přípravkem MP 10 a následně provede fumigaci přípravkem Varidol. Toto opatření se doporučuje provést pokud zavíčkovaný plod ve včelstvu nepřesahuje 5 dm² oboustranně.
- e) Jako podpůrné opatření se doporučuje včelaři provést ihned po prvním medobraní opatření podle bodu A8), tj. ošetření krátkodobým nosičem kyseliny mravenčí (doba odparu do 2-5 dnů) v koncentraci 85 nebo 65 %.

Tatáž opatření jako v bodě e) je žádoucí provést i mezi dalšími medobraními či kočováním na nové stanoviště (v období červen – červenec běžného roku).

Ad C 2) a 3) tj. zjištění varroázy v průběhu včelařské sezóny (červen – srpen)

Přesto-že ve vyhlášce o včelách není varroáza takto definována, doporučujeme tento bod zařadit do preventivně ozdravných opatření u varroázy v průběhu roku. V současné době je velmi účinné zasáhnout kleštíka a postihnout i doprovodné patogeny v tomto období.

Zjistí-li včelař symptomy podle bodu C 2) a 3) (zvýšený výskyt samiček V.d. nebo virů, Nosemy apis, Nosemy ceranae) v průběhu sezóny (červen – srpen), SVS doporučuje provést následující opatření k prevenci, resp. ozdravení včelstev podle aktuální situace na stanovišti.

- a) Uplatnit neprodleně opatření podle bodu A 8), tj. 2x ošetření krátkodobým nosičem kyseliny mravenčí v 7 -10 ti denním intervalu.
- b) Uplatnit opatření podle bodu A 9), tj. 1x ošetření střednědobým (doba odparu nad 5 dní) nosičem kyseliny mravenčí.
- c) Provést opatření podle bodu A 10), tj provést ošetření dlouhodobým (doba odparu nad 12 dní).
- d) V těžších případech provést opatření podle bodu A 4) a A6) odstranění zavíčkovaného dělničího plodu, A 6) odstranění zavíčkovaného trubčího plodu, přemetení na stavební rámky, mezistěny.
- e) Oddělky vytvářené v období červen až srpen SVS doporučuje v případě potřeby ošetřit některou z možností podle bodu A 8) krátkodobým odpařovačem kyseliny mravenčí, bodu A 11) kyselinou mléčnou, bodu A 15) přípravkem na bázi thymolu, bodu 12) v bezplodé fázi fumigací Varidolem, nebo případně bodu A 15) Gabonem.
- f) Gabon lze v produkčních včelstvech používat jen v bezsnůškovém období.
- g) Podzimní ošetření podle bodu A12) fumigací, aerosolem v období září a říjen lze provést pouze za nepřítomnosti plodu. To lze zajistit zaklíčkováním matek na dobu 21 dní do klíček,

do kterých mají přístup včely. Po 3 týdnech se matky vypustí do včelstev a ošetření dle A 12), lze provést 1x nebo 2x v min. týdenním intervalu nejdříve však v druhé polovině měsíce října. Pokud je další ošetření nutné, je třeba jej provést bezpodmínečně v období bez plodu (listopad, prosinec). Místo zaklíckování lze použít bod A 4), tj. odstranění zavíčkovaného plodu.

- h) V bezplodém období, tj. listopad a prosinec lze místo bodu A 12) ošetření fumigací, či aerosolem, použít ošetření podle bodu A 17) kyselinou šťavelovou sublimací, či pokapem.

D. Selekcce a šlechtění:

- a) SVS za trvalé řešení považuje chovatelské aktivity vedoucí k produkci včelích matek, jejichž potomstvo je více odolné vůči onemocněním včely medonosné.
- b) SVS vítá takové zootechnické postupy, které ve svých důsledcích vedou k prevenci včelích onemocnění.

E. Nosematóza:

- a) SVS doporučuje chovatelům včel provádět pravidelné vyšetření nosematózy vyšetřením mrtvolek včel v podmetu v zimním období.
- b) Chovatelům matek doporučuje provádět vyšetření 2x ročně – v zimním období a v podletí.

Cílem navržených preventivně ozdravných opatření je poskytnout chovatelům včely medonosné možnosti předcházení výše uvedených onemocnění a také jejich tlumení včas v průběhu roku tak, aby nedocházelo k úhynům včelstev.

SVS ale chce těmito preventivně ozdravnými opatřeními zdůraznit a podpořit osobní zodpovědnost chovatelů včely medonosné za jejich zdravotní stav, další vývoj a také prosperitu.

Mladá Boleslav dne 26. 8. 2014

Za hnutí Šance pro včely:

MUDr. Radek Hubač

Ing. Leoš Dvorský

Koordinátoři